

радї, повернути заклад пановї Ятрїдїсу, відновивши його право на орендовану ним власність.

Суд висловив думку, що в цьому разї втручання у права заявника є очевидним порушенням грецького законодавства, а отже, суперечить праву заявника на мирне володіння своїм майном. Усе це дає підстави вважати, що було допущено порушення ст. 1 Першого протоколу.

Стаття 13 Конвенції

Суд вважає, що правова система Греції надала заявникові реальну можливість вдатися до “ефективного засобу захисту”, чим він і скористався, причому успішно: Афінський суд першої інстанції, до якого він звернувся з проханням скасувати постанову місцевих органів влади, ухвалив рішення на його користь. Проте саме “ефективність” захисту, гарантована ст. 13, у цьому разї не була забезпечена на практиці, оскільки виконанню судового рішення перешкоджали, з одного боку, невмотивовані дії, а з другого – бездіяльність органів державної влади.

З огляду на відмову міністра фінансів виконати рішення суду першої інстанції у справі заявника, засіб судового захисту, що розглядається, не може вважатися “ефективним”, як того вимагає ст. 13 Конвенції. Отже, було допущено порушення цієї статті.

Правові позиції Верховного Суду

Цивільна юрисдикція

ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ НЕДОСТОВІРНОЮ ІНФОРМАЦІЇ, ПОШИРЕНОЇ ЩОДО ПУБЛІЧНОЇ ОСОБИ*

Статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачено, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов’язане з обов’язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхід-

* Правову позицію сформовано Л. Сидоровою за: Постанова Верховного Суду у складї колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 11 липня 2018 р. № 658/1795/17-ц.

ними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Статті 28, 68 Конституції України гарантують кожному право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий такому поведженню, що принижує його гідність.

Право на захист ділової репутації та спростування недостовірної інформації особою, яка поширила таку інформацію, захищається статтями 94, 277 Цивільного кодексу України.

Під поширенням інформації у світлі наведених положень розуміють опублікування її у пресі, передавання по радіо, телебаченню чи з використанням інших засобів масової інформації; поширення у мережі Інтернет чи з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку.

Інформація вважається недостовірною, якщо вона не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та явища, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені).

Вирішення справ про поширення недостовірної інформації стосовно публічних осіб про захист їх гідності, честі чи ділової репутації має свої особливості, адже судам необхідно враховувати положення Декларації про свободу політичних дебатів у засобах масової інформації, схваленої 12 лютого 2004 р. на 872-му засіданні Комітету Міністрів Ради Європи, а також рекомендації, що містяться у Резолюції 1165 (1998) Парламентської Асамблеї Ради Європи про право на недоторканність приватного життя.

Зокрема, у згаданій Резолюції, статтях 3, 4, 6 Декларації акцентується, що, оскільки політичні діячі та посадові особи, які обіймають публічні посади або здійснюють публічну владу на місцевому, регіональному, національному чи міжнародному рівнях, вирішили апелювати до довіри громадськості та погодилися "виставити" себе на публічне політичне обговорювання, то вони підлягають ретельному громадському контролю і потенційно можуть зазнати гострої та сильної громадської критики у засобах масової інформації з приводу того, як вони виконували або виконують свої функції. При цьому зазначені діячі та особи не повинні мати більшого захисту своєї репутації та інших прав порівняно з іншими особами. У зв'язку з цим межа допустимої критики щодо політичного діяча чи іншої публічної особи є значно ширшою, ніж окремої пересіч-

ної особи. Публічні особи неминуче відкриваються для прискіпливого висвітлення їх слів та вчинків і повинні це усвідомлювати.

Вирішуючи спір про визнання поширеної інформації недостовірною, суд повинен розрізнити фактичні твердження та оціночні судження, а також те, що наявність фактів можна довести, а правдивість оціночних суджень – неможливо, у зв'язку із чим дійшов помилкового висновку щодо задоволення позовних вимог про визнання недостовірною інформації, що принижує гідність, честь чи ділову репутацію позивача.

Слід зауважити, що журналістська свобода та громадська діяльність також включають можливість перебільшень або навіть провокацій. Повідомлення новин, засноване на інтерв'ю або відтворенні висловлювань інших осіб, відредагованих чи ні, становить один з найбільш важливих засобів, за допомогою яких преса може відігравати свою важливу роль “сторожового пса суспільства” (рішення ЄСПЛ від 26 листопада 1991 р. у справі “*The Observer and The Guardian v. the United Kingdom*”, заява № 13585/88). У таких справах слід розрізнити ситуації, коли такі висловлювання належали журналісту, і коли були цитатою висловлювання іншої особи, оскільки покарання журналіста за участь у розповсюдженні висловлювань інших осіб суттєво заважатиме пресі сприяти обговоренню питань суспільного значення та не повинно розглядатись, якщо для іншого немає винятково вагомих причин (рішення ЄСПЛ від 15 липня 2010 р., остаточне 15 жовтня 2010 р., у справі “Газета ‘Україна-Центр’ проти України”, заява № 16695/04).

Для того щоб розрізнити фактичне твердження і оціночне судження, необхідно брати до уваги обставини справи і загальний тон зауважень, оскільки твердження про питання, що становлять суспільний інтерес, є оціночними судженнями, а не констатацією фактів.

У цій справі про захист честі і гідності позивач є публічною особою – депутатом районної ради, а висловлювання відповідача, які позивач просив спростувати, не містять конкретних даних щодо оцінки його дій у контексті вчинення конкретних правопорушень або злочинних дій, є оціночними судженнями, які не можуть бути витлумачені як фактичні дані з огляду на характер використання у них мовних засобів та висловлені з метою привернути увагу громадськості, є суб'єктивними оціночними судженнями, особистим поглядом на дії позивача на спільному засіданні постійних депутатських комісій, власною оцінкою поведінки депутата.

Отже, підстав для задоволення позову суди не мали.